

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень дочірного підприємства "Тульчинський райагроліс" Вінницького обласного комунального спеціалізованого лісогосподарського підприємства "ВІНОБЛАГРОЛІС" на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

31 жовтня 2025 року

с. Мазурівка Тульчинської ТГ Вінницької області

Нами, провідним лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Тамарою ІВАЦКО, (на підставі листа Вінницького обласного комунального спеціалізованого підприємства "Віноблагроліс" (далі - ВОКСЛП "Віноблагроліс") від 27 жовтня 2025 року за № 537), в.о.директора дочірного підприємства "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" (далі - ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" Євгенієм ПАЛАМАРЧУКОМ, майстром лісу ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "ВІНОБЛАГРОЛІС" Анастасією АВАКОВОЮ в період з 30.10.2025 по 31.10.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2025 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс".

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2016 року ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс", представленого для лісопатологічного обстеження та причини призначення заходів та ступеня пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище), ділянка	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування								вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м ³ на 1 га	категорія лісів			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	1	5	9.8		9.8	9ДЗ1ГЗ+ ЧШ	83	0.70	2	22	32	260	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	слабкий

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	6	11	3.5		3.5	4ГЗЗБП2 ЯЗІЛПД +ДЗ+ЧШ	361	0.70	3	13	16	120	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі ГЗ та ДЗ, некроз ГЗ, суховершинність ГЗ	слабкий
Тульчинська	6	14	6.5		6.5	10ДЗ	83	0.70	2	22	24	275	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ	слабкий
Тульчинська	6	16	3.5		3.5	10ДЗ+ГЗ	103	0.70	3	22	32	280	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба	слабкий
Тульчинська	6	17	2.6		2.6	10ДЗ	113	0.60	2	25	36	290	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ	середній
Тульчинська	7	18	5.5		1.4	9ГЗІКЛГ +ДЗ +ЛПД +БП	82	0.60	3	21	24	180	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі ГЗ та ДЗ, некроз ГЗ, суховершинність ГЗ	слабкий
Тульчинська	8	7	1.6		1.6	10ДЗ	88	0.70	2	24	28	330	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ	слабкий
Тульчинська	8	13	3.8		3.8	10ДЗ	67	0.70	2	20	26	260	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ	слабкий
Тульчинська	9	11	2.8		2.8	9ДЗІГЗ +СЗ	103	0.60	2	24	36	280	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, маой та великий соснові лубоїди	середній
Тульчинська	30	3	6.4		6.4	5ДЗ5ЛПД +БП +АКБ	60	0.70	1	20	24	210	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, армілярна гниль акації	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	30	6	0.3		0.3	10АКБ +ЛПД	60	0.55	1А	23	30	170	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, армілярна гниль акації	середній
Тульчинська	31	24	7.1		7.1	3Д35ГЗ 2ЯЗ	93	0.60	2	24	30	220	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба	середній
Тульчинська	40	3	5.6		5.6	3Д34ЯЗ 3ГЗ +КЛГ	83	0.70	1	25	28	280	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, лубоїд ясеневий малий та великий	середній
Тульчинська	41	14	1.7		1.7	7Д32ЧШ 1ГЗ+ЯЗ +ЛПД	50	0.70	1А	21	26	210	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, лубоїд ясеневий малий та великий	слабкий
Тульчинська	41	16	1.8		1.8	7Д33ЯЗ +ЧШ +ЛПД +ГЗ	53	0.70	1	20	22	235	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба, лубоїд ясеневий малий та великий	середній
Тульчинська	41	17	1.0		1.0	10ДЗ+ГЗ	73	0.70	1	24	26	290	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба, некроз граба	середній
Тульчинська	41	19	1.0		1.0	10ДЗ+ГЗ +ЧШ	73	0.70	1	23	24	270	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба, некроз граба	середній
Тульчинська	43	3	0.9		0.9	5Я35ГЗ +ДЗ	131	0.60	2	28	50	250	3	ВСП	лубоїд ясеневий малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ, ГЗ та ДЗ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ та ЛПД	середній
Тульчинська	48	9	2.3		2.3	10СЗ +ВРБ	48	0.70	2	17	24	240	3	ВСП	малий та великий соснові лубоїди	слабкий

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	49	1	12.0		12.0	10АКБ	54	0.70	1А	23	26	200	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, армілярна гниль акації	слабкий
Тульчинська	60	8	4.0		2.0	9ГЗ1КЛГ +ДЗ+ЯЗ	81	0.80	2	24	24	290	3	ВСР	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі	слабкий
Тульчинська	60	10	1.1		1.1	8ГЗ1ЯЗ 1КЛГ+ДЗ +ЧШ +ЛПД	51	0.70	2	20	22	200	3	ВСР	некроз ГЗ, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	слабкий
Тульчинська	60	11	0.8		0.8	10ЯЗ	80	0.65	1	27	30	315	3	ВСР	лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ	слабкий
Тульчинська	60	21	1.6		1.6	9ДЗ1ГЗ +ЯЗ	91	0.60	2	24	30	235	3	ВСР	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ	середній
Тульчинська	80	1	1.0		1.0	8ГЗ1ЯЗ 1КЛГ+ДЗ	51	0.70	2	18	18	185	3	ВСР	лубоїд ясеневий малий та великий, кореневі та стовбурові гнилі ЯЗ та ГЗ, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ	середній
Тульчинська	83	1	7.9		7.9	9ВЛЧ 1ВРБ +ЯБЛ +ГШЗ	46	0.60	1	20	26	190	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, златка вузькотіла та вусачі	слабкий
Тульчинська	83	14	25.4		25.4	10СЗ	67	0.60	1	23	30	300	3	ВСР	малий та великий соснові лубоїди	слабкий
Тульчинська	83	23	4.1		4.1	10ВЛЧ	45	0.65	1	20	24	180	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, златка вузькотіла та вусачі	слабкий
Тульчинська	110	9	7.9		7.9	8ДЗ1КЛГ 1БРС +ЯЗ+ЧШ	60	0.65	1	21	24	210	3	ВСР	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, несправжній дубовий трутовик, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Тульчинська	123	13	4.2		2.2	9ГЗ1ДЗ +ЯЗ +ЛПД	81	0.80	1	24	24	310	4	ВСП	некроз ГЗ, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, лубоїд ясеневий малий та великий, халаровий некроз ЯЗ, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та ГЗ, поперечний рак дуба, некроз ГЗ та ЛПД	середній
Тульчинська	123	14	4.8		4.8	8ДЗ2ГЗ	75	0.70	1	24	30	270	4	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба, некроз граба	середній
Тульчинська	123	16	2.0		2.0	8ДЗ2ГЗ	81	0.70	1	25	28	275	4	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ, поперечний рак дуба, некроз граба	середній
Тульчинська	127	9	2.5		2.5	8СЗ1ГЗ 1ЯЗ +ЛПД +ЧШ	55	0.70	1А	24	30	330	4	ВСП	малий та великий соснові лубоїди, некроз граба	середній
Тульчинська	141	5	10.7		7.9	9ГЗ1ДЗ	91	0.50	3	20	28	140	4	ВСП	некроз ГЗ, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, комплекс златок, кореневі та стовбурові гнилі ДЗ та некроз ГЗ	середній
Разом ВСП по дільниці					146.8											
Всього ВСП по ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"					146.8											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбуровий шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" складає 146.8 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
лубоїди соснові малий та великий	27.7	2.5		30.2
некроз ГЗ	3.1	10.1		13.2
кореневі та стовбурові гнилі	28.9	0.3		29.2
заболонник дубовий	26.9	44.6		71.5
лубоїди ясеневі малий та великий	0.8	1.9		2.7
Разом	87.4	59.4	0.0	146.8

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених хвойних деревостанів з головною породою СЗ є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові - лубоїд сосновий малий (*Blastophagus minor* Hart.), лубоїд сосновий великий (*Blastophagus piniperda* L.) в стадії затухання, в меншій мірі - короїд верхівковий (*Ips acuminatus* Gyll.) та короїд-стенограф (*Ips sexdentatus* Voern.) в стадії паузи (відпрацьований старий сухостій). Переважна кількість дерев, що відноситься до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (*Buprestidae*), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (*Cerambycidae*). Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіостомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення.

Дерева листяних порід характеризуються змішаним характером всихання – переважно поодинокі та групові (групи невеликі – до 1 - 3 дерев). Основними патологіями, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ, ЯЗ та ГЗ від пошкоджень опеньком осіннім (*Armillariella mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst.), що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена звичайного в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева береста від голландської хвороби; липи та граба від некрозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламні гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захарашення насаджень.

Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (Buprestidae) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів. Особливо небезпечна ситуація склалася в кварталах 9 та 11 Тульчинської ділянки із масовим всиханням дуба звичайного, клена гостролистого та акації білої внаслідок відсутності достатньої кількості опадів у вегетаційному періоді та зміні умов місцезростання на більш посушливі та перестійні даних насаджень.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясеня (дерева ЯЗ) а також некрозу ЛПД та ГЗ.

В цілому всихання крон окремих лісоутворюючих порід дерев коливається в межах від 1/2 до 2/3 крони. Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній та трутовик дубовий та інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдженню у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження корневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, не виявлено ознаки відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України за № 555 від 27 липня 1995 року (далі - Санітарних правил в лісах України).

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до Санітарних правил в лісах України рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 146.8 га у 2026 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс"

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Центральньо-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу та мікроклімату регіону.
4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурних шкідників.
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в чотирьох примірниках:

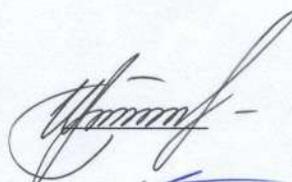
- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Центральньо-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - ВОКСЛП "Віноблагроліс".
- 4-й - ДП "Тульчинський райагроліс" ВОКСЛП "Віноблагроліс".

ПІДПИСИ :

Провідний інженер-лісопатолог сектору
моніторингу стану лісових насаджень філії
"Вінницялісозахист" ДСЛП
"Київлісозахист"

В.о.директора ДП "Тульчинський райагроліс"
ВОКСЛП "Віноблагроліс"

Майстер лісу ДП "Тульчинський райагроліс"
ВОКСЛП "Віноблагроліс"



Тамара ІВАЦКО



Євгеній
ПАЛАМАРЧУК



Анастасія АВАКОВА